

”باس شۆجى دامۇ ورنىمزدى ۋدال تاۋىپ بەردى“

📍 **باس شۆجى خالىقپەن ەتەنە**

📍 شېنخۇا اگەنتىگىنىڭ ۋەتلىشى جاي جو

باس شۆجى شي جېنپىڭ 2019 - جىلى 9 - ايدىنڭ 16 - كۇنى حىنان ولكەسى شېنياڭ قالاسى شېنشىان اۇدانى تېيانيۋ اۋىلىنىڭ تېيانيۋ داۋان دەگەن جەرىنە بارىپ تەكشەرۋ - زەرتىسەۋ جۇرگىزگەندە ”لاۋجيا خانشى“ خالىقتىق نۇسەلخانىسىنىڭ قوجايىنى حان گۇاڭيىڭ وتباسىنا باردى. تاياۋدا شېنخۇا اگەنتىگىنىڭ قىتىل- شىسى حان گۇاڭيىڭگە قايتالايي تىلشلىك سىتەدى.

📍 **[سول كەزگە قايرىلا قاراۋ]**

باس شۆجى شي جېنپىڭ قىستاق ارا- سىنداى جان جولەن تېيانيۋ داۋانداى جا- سامپازدار شاعىن دۇكەندەرنە كىرىپ، اۋىل - قىستاق سايلحاتى، اۋىل - قىستاقى گۇلدەن- دىرۋ جاعدايىن ۋەعىسى. ”لاۋجيا خانشى“ خالىقتىق نۇسەلخانىسىدا ياساس شۆجى قىزمەت وتەۋ قۇرىلمىلارىن ۋىساب سالالا كورىپ، دۇكەن يەسى حان گۇاڭيىڭنىڭ ۋوي شىمەن بىرگە وتىرىپ نىقالاستى اڭگىمەلەستى.

حان گۇاڭيىڭ باس شۆجىگە ۋوزنىڭ قىزىل ارمىيانىڭ ۇرپىاعى، توڭغەكرىستىك قۇربان وتباسىنان ەكەننى، سوڭغى جىلدارى اۋىل - قىستاق سايلحاتىنا سۇيەنىپ كىردىتى ارتتىراعىن، سونداى - اق اۋىلداستاردى خالىقتىق نۇسەلخانىنى دامىتىپ، بايۋ جولىنا

📍 (باسى 1 - بەتتە)

سونمەن قاتار، ”استىق القايتارىن قورعاۋ“ ستراتەگياسىن بەلسەنە تېياناتقىند- رىپ، استىقتى ۋىرى اۋدانلاردى شايىستاند- دىرۋ، ەگىسىنىك جەردىنڭ قۇنارلىمىن قورعاۋ قوسىمشا قاراجاتى، استىقتىڭ ەك تو- مەنگى ساتىپ الۋ باعاسى سياقتى سايباستاتار- دى، سونداى - اق جوعارى ولشەمەدى ەگىس اتىزى قۇرىلمسى، استىقتى جاسىل، جوعارى ۋىنەمدى ۇسىرۋ، ساپالى تۇقىم جەتىلدىرۋ بازا قۇرىلمسى سياقتى قارجە- لاردى ۋىر تۇتاس جوسپارلاپ، ويداعە- داي سىستەتىپ، استىتق ۋىندىرىسىى قۇنىكتىسيالىق اۋماعىن، ماڭغىزدى اۋىل شارۋاشلىعى وىنمەدرىن ۋىندىرۋ، قورعاۋ اۋماعىن قولداۋ سىرپىنىن ارتتىرۋ كەرەك. ۋىرىنىشى ماۋسىمىنىڭ سوڭىندا دەپىن اۋتو- نومىيالى رايوندىق قازىنا 2 مىبليارد 836 مىلليون ۇيان ەگىستىك جەردىنڭ قۇنارلە- لمىعن قورعاۋ قوسىمشا قاراجاتىن، 2

📍 (باسى 1 - بەتتە)

شېنجياڭ ەلەكتر تورىنىڭ سىرتقا جەتكىزۋ قابىلەتىنىڭ ”جاز بەىن كۇزۈدە قۇاتتى، قىس پەىن كوكتەمدە ۋالسىز“، ”كۇندىز كۇشتى، كەشتە ۋالسىز“ بولۋادى ماۋسەمدىق جانە ۋاقىت كەزەگىندىك ەرەك- شەلىگى بار. كەزەكتە شېنجياڭنىڭ شىندە ەلەكتر دەن پايدالانۋ مولشىرىنىڭ ەك جوعا- رى دەڭگەيى ۇزدىكىسىز جاڭجالانىپ وتىرعان جاعايدا، مەملەكەت تورى شېنجياڭ ەلەكتر قۇاتى شەكتى سەرىكتەستىگى بۇكىل ەلدىنڭ ەلەكتر قۇاتمەن قامداۋ - قاچەتسىنۋ جاعدا- يىنىڭ كەرى ايىنالىسى، ەلەكتر مەن، كومىر- مەن قامداۋدىڭ جەتكىلكىكتى بولمىۋاى مەنكى جاقىي قامداپ، سىرتقا جەتكىزۋ ەكى جاقىي باعتىن قامتاماسىز ەتۋ سياقتى كوپتە- گەن اۋىر قىسىمعا توتەپ بەردى، شېنجياڭنىڭ ۋوز شىندە ەك جوعارى ۋماند- دى رەتتەۋ مۇمكىندىگىن جانە ولكەلەر ارا سەلبەسۋ قابىلەتىنىڭ كومەسىكى كۇشىن ىش- كەرىلەي اشىپ، شېنجياڭنىڭ ارتىپ قالغان ەلەكتر مولشەردىن سىرتقا جەتكىزۋگە زور كۇشپەن ۇيىمىداستىردى. سەرىكتەستىك شېنجياڭنىڭ سىرتقا جەتكىزۋ قۇاتى نەگىزىند-

📍 (باسى 1 - بەتتە)

علم - تەخنىكادان قامال الۋ، وىنمەدرەدى زەرتتەۋ - اشۋ، جاڭا تەخنىكالاردى، جاڭا جابدىقتاردى، جاڭا تەحوولوگيالاردى، جاڭا ماتەريالداردى جالپالاستىرۋ، ودان پايدالانۋ سياقتى جاقازادا كورنەكتى ۇلەسى بار جوعا- رى تەخنىكالىق شەبەرلىك دارىندىلار.

جوعارى تەخنىكالىق شەبەرلىك دارىند- دىملاردى تاۋىدا جانە ولاردى باۋلۇدا ارى لاردىنڭ نىتاسى مەن ومىرشەگىدىك كۇشىن بارىنشا قاۋلنۇدا دارىندىلاردى باعالاۋدىڭ علمى، ۇيلەسمەدى مەحازىمى توتەنشە ما-

تۇسۇگە جەتەكتەگەندىگىن ايتتى. باس شۆجى شي جېنپىڭ مۇنى ەستىگەندە قابا- عات قۇاندى.

”اۋىل - قىستاق سايلحاتىن دامىتۋدا جايپايي شاعىپ، جايپايي سالۋعا بويى ۇرماي، جەرگىلكىنى جاعايداعا قاراي سىتەپ، اۋقىمعا قاراي جەتەكشىلىك ەتىپ، ۋداسنۇرلى قىستاقئاردى ويداعىداي جاڭالاۋ، ويداعىداي قورعاۋ كەرەك“، - دەدى باس شۆجى اتاپ كورسەتىپ، - ”مول قىزىل مادەنىەت بايلىعى مەن جاسىل ەكو- لوگىيالىق بايلىققا سۇيەنە وتىرىپ اۋىل - قىستاق سايلحاتىن دامىتىپ، اۋىل - قىستاق ەكونوميكاسىن جاساندندىرۋ — اۋىل - قىستاقى گۇلدەندىردىڭ تاماشا ۋادىسى“.

📍 **[حان گۇاڭيىڭنىڭ جۇرەك ۋىنى]**

ارادا 3 جىلغا جۇتق ۋاقىت ۋەتتى، سول كۇنىڭ كورنىسى پەن باس شۆجىدىڭ ۋسوزىن ەسكە العانىمدا جۇرەگەمدى تەبە- رەنسى پەن جىلى مەپىر كەرىنەيدى. بۇرىن قىستامعىزدىڭ اۋىل - قىستاق سايلحاتى ”بايىرىعى“ كۇيدە ەدى، علمىي ۋبىر تۇتاس جوسپار جوق بولاتىن. وسى بىرنەشە جىلدا ۇكىمەت ۋبىزدىڭ سايلحات شارۋاشلىغىن دامىتۋىمىزعا كۈمەكتەسكەن- ەدە جانە اۋىل - قىستاق بەت - بەيىنەسىن وزگەرتكەندە باس شۆجىدىڭ تالابىن تىيا- نقاتقاندىرىپ، قىستاقنىڭ اۋەلكى بەيىنەسىن قورعاۋعا ەرەگىشە ۋمان بەردى. ۇيلەردە - قۇلاتىپ قايتا سالۋ ەتە ا كەزدەستى، نەدى

مەنىڭشە، چول دۇرىس بولسا بولعا- نى، تېيانيۋ داۋان سياقتى قىستاقار، ۋسوز جوق، بارعان اگىن كوبەيە تۇسەدى. (شېنخۇا اگەنتىگىنىڭ 4 - ايدىنڭ 22 - كۇنى جىنچوۋدان بەرگەن خابارى)

مىبليارد 663 مىبليون ۇيان جوعارى ول- شەمدى ەگىس اتىزى قۇرىلمسى جارەدما- قىسىن ۋتۇسىردى.

يىىل اۋتونومىيالى رايوندىق قازىنا 136 مىبليون ۇيان قارجىنى ۋبىر تۇتاس جوسپار- لاپ تېياناتقاندىرىپ، نازاردى اۋتونومىيالى رايوننىڭ تۇقىم شارۋاشلىغىن گۇلدەندىرۋ- دىڭ 5 ۇلكەن مىندەتتەن“ شوغىرلاندى- رىپ، تۇقىم شارۋاشلىغىندا ەگىسە كوتەرەۋ شايقاسىن جەڭىستى جۇرگىزۋدى قولدى. نەگىزكى ساندا اۋىل شارۋاشلىعى تەخنىكا- لارىن جالپالاستىرۋ سەرىپىنىن ارتتىرۋ، اۋىل شارۋاشلىغىندا علمىم - تەخنىكانىڭ ۇلەسى قوسۋ مولشەرىن جوعارىلاتۋ، ۋىرى، ورتا تىپتى سۇارمالى ۋغىرلەردى سۇ ۇنەمدەۋ بوپىنشا وزگەرتۋدى جەدەل لىگەرلەنەتۇ ۋۇشىن، اۋتونومىيالى رايوندىق قازىنا اۋىل شارۋاشلىعى ماشىنىلارىن ساتىپ الۋعا قو- سىمشا قاراجات بەرۋدىڭ جاڭا ۋبىر كەزەك- تى سايباستان اقتىراپ، 933 مىبليون ۇيان

ەدە ەلەكتر جەتكىزۋ قىسىق سىزىعنن جاقە- سارتىپ، ەلەكتر كوزدەرنەن اسقان ەلەكتر مولشەردىن سىرتقا جەتكىزۋدى ۇيىمىداستە- رىپ، ساپكەستىرىپ، ەلەكتر جەتكىزۋ ارنا- سىنىڭ قالعان قۇاتىنىنان پايدالانىپ، شېنجياڭنىڭ ارتىپ قالغان ەلەكتر مولشەرد- نىڭ جەتكىزۋگە تىستىلەردىن تۇگەلدەي جەتكىزۋگە شىنايى كەپىلدىك ەتتى.

شېنجياڭ ەلەكتر قۇاتى ساۋدا ورتالىعى شەكتى سەرىكتەستىگى ”ايلىق مولشەر (كوپ اي) + اي ۋىشى + اپتا“ سىندى ەلەكتر قۇاتمەن شېنجياڭعا كۈمەكتەسۋ ساۋ- داسىنىڭ كەرى اۋلىگىسىن قولدىلىپ، ساۋدا ۇيىمىداستىرۋ جەريوپىردىن قىسقارتىپ، ساۋدا ۇيىمىداستىرۋ رەت سانىن كوپەيتىپ، شېنجياڭنىڭ ەلەكترىن سىرتقا جەتكىزۋدىڭ كۈمەسىكى كۇشىن تولىق ساۋلەلەندىردى. ۋبىرىنىشى ماۋسەمدا ”اي ۋىشى + ايلىق مولشەر“ سىرتقا جەتكىزۋ ساۋداسىنان 43 جاسالىپ، كەلىسىلگەن ەلەكتر مولشەرى كو- لەمى 2 مىبليارد 336 مىبليون كىلوۋات - ساعات بولسى، كەز كەلگەن ورايدىڭ بارد- نەن پايدالانىپ، ۋاقىتشا شېنجياڭنىڭ ەلەكت- رىن سىرتقا جەتكىزۋ ساۋداسىن ۇيىمىداستە-

ڭىزدى. بۇل وقۇ ماعالۇماتى سياقتى دارىند- دىلاردىڭ وسۇنە تۇساۋ بولغان قۇرساۋدى بۇزۇمەن بىرگە، دارىندىلاردىڭ كاسپىتىك داڭقى سەزىمى مەن سىنمەن كۇشەيتىپ، ولاردىڭ ۋوز سالاسىنداى جاڭالىق اشۋ ومىرشەگىدىك كۇشىن قاۋلانادى. بۇل جولعى جوعارى تەخنى- كالىق شەبەرلىك دارىندىلاردى باعالاۋ جوسپارد- نىڭ دارىندىلاردى باعالاۋ مەحازىزمى رەفورما- سىن جەتەكشى ەتىپ، شېنجياڭنىڭ جوعارى سايا- لى دارىندىلار قوسىننى تۇلعالاۋداى ۋبىر رەتكى بدىلسەندى سىناق ەكەندىگى ۋسۇناسىز. بۇل جولعى باعالاۋ تاماشا باستاما،

گىزىنەن بۇرىنغىداي جونىدەپ قويدى؛ جولعا تاقنا تاس توسەپ، بايىرىعى بەينە- سىن قالپىنا كەلتىردى. بەت - بەيىنەسى جاقسى قورعالەندىقتان، اۋىلغا دەگەن ساعىنىشتا سول قالىپىندا ساققاندى، مۇنداى اۋىل - قىستاقنى كم جاقسى كورمەيدى؟

اۋىلداستار باس شۆجى دامۇ ورنىمىز- دى ۋدال تاۋىپ، كورەپكىنى اۋىل - قىستاق جولەپەن جۇرۇبىمىزگە چول نۇسقادى دەپ نىشەتى العىس ايتۋدا. تاۋى دا، سۋى دا كوركەم بولغاندىقە- تان، كوپتەگەن فوتوگراف تېيانيۋ داۋانعا باردى. جاسىمىن گۇلى اشلىغاننان شابدالى گۇلى، شىبە گۇلى... اشلىغانعا دەپىن سۇرەت- تەردىڭ ۇبارى تانىستى، ماقتاۋلار ”جازناما“ بولسى، قىستامعىزدىڭ اتاعى اسپانداى بەردى.

وسى 2 جىلدا ۋبىزدىڭ قىزىل مادەند- يەت سايلحاتىمىز قاۋىرت دامىدى. تېيانيۋ داۋانعا سايلحاتاتىي بازارتىن جانە قىزىل تارىبە الۋعا باراتىن سايلحاتاشلار بارعان ساپىن كوبەيدى. قولم تىبە قالغاندا كوپىشە- لىكتىڭ تاماشالانۇنا ”لاۋجيا خانشىنى“ تەگىن اشىپ بەرەمەن، كەيدە سايلحاتاشلار- قا ۇرپاقتان - ۇرپاققا جالغاسقان قىزىل جىيە- كايالاردى ايتىپ بەرەمەن.

مەنىڭشە، چول دۇرىس بولسا بولعا- نى، تېيانيۋ داۋان سياقتى قىستاقار، ۋسوز جوق، بارعان اگىن كوبەيە تۇسەدى. (شېنخۇا اگەنتىگىنىڭ 4 - ايدىنڭ 22 - كۇنى جىنچوۋدان بەرگەن خابارى)

اۋىل شارۋاشلىعى ماشىنىلارىن ساتىپ الۋ قوسىمشا قاراجاتىن تېياناتقاندردى؛ ورتالىق پەن اۋتونومىيالى رايوننىڭ 2 مىبليارد 60 مىبليون ۇيان قارجىسىن ۋبىر تۇتاس جوسپارلاپ، ۋىرى، ورتا تىپتى سۇارمالى ۋغىر- لەردىڭ ساپكەستى قۇرىلمىلارىن جالعاستە- رىپ سالۋ جانە سۇ ۇنەمدەۋ بوپىنشا وزگەرتۋ نىچەنەريا قۇرىلمىسىن ۋنىپىندى تۇردە قولداۋعا جۇمسادى.

قارجىنىڭ ناقى استىق كەكتەن دىقان- دىلاردىڭ قولنا تۇينە شىنايى كەپىلدىك ەتۇ ۋۇشىن، اۋتونومىيالى رايوندىق قازىنا قارجە- نى باقلاۋ - باسقارۋدى قاتاڭ يگەرىپ، قو- سىمشا قاراجات بەرۋ ويبەكتىسى، قوسىمشا قاراجات بەرۋ ىلشەمى، تاراتۋ ۋىراتىمى، قامتاماسىز ەتۇ شارالارىي ساياقتلاردى ايقىنداپ، قازىنا قارجىسىن تەككە جەتكىزۋ مە- حازىمىن تېياناتقاندىرىپ، قالىڭ دىقاندار- دىڭ ۋىئول مۇددەسىن شىنايى قامتاماسىزداد- ىردى.

اماندىق الاۋىنا قاراپ، شالعايدى تىنىشتاندىرعان بەگىنىڭ ەگبەگىن مالىمەدەۋ

— **ئۇول ۋان - ۋىي تەاتىرى «بان چاۋدى» جاساۋ، جاتىنعۇعا قاتىستى حىكايالار**

📍 **مادەنىيەتكە نازار**

📍 **انار بۇلت / شېنجياڭ گازەتىنىڭ ۋەتلىشى يىن لۇ**

ايبارىلى جاساق اۋىر جۇكپەن السىقا اتتاندى، تۇعان جەرەمەن قوشتاسىپ، ەل ۋۇشىن شەكارا قورغادى. 2000 جىلغا جۇتق ۋاقىتتان بۇرىنغى ايبىندى كورنىس پەن وتباسى، وتان، جاھان جىرى ۋىئول ۋان - ۋىي تەاتىرى «بان چاۋدا» توعىستى.

باس رەجىسىسىمىر چىن ۋىي بىلاي دەدى: ”بان چاۋ شىعىسى حان ياتشالىعى تۇسىنداى باتىس ۋىغىردى ورتا جازىق ۋغىرمەن تۇتاستىرعان دانەكەر، بۇرىنغى زامانداىرداعى ەلدىڭ تىنىشى، ورنىقتى بولۋى ۋۇشىن كۇرەسكەن قايراتكەرلەردىڭ قىشام كورنىسى، سونداى - اق ول بۇگىند- كى شەكارا ۋغىىرگە تامىر تارتقان، ۇلەس قوسۇعا پەيدىل بولغان، جۇدىرىقتاي جۇمىلغان سانسىز كۇرەسكەرلەردىڭ وبرىازىن ايشىقتايد- دى“.

📍 **بان چاۋدىڭ جاي ادامدىق سۇيىسپەنشىلىگىن ايگىلەدى**

”اتا - انانى بار ادام السىقا كەتپەس دەگەن ۋسوز بار، ۇلدارنىڭ بوي بەرمەي ۇلى قورعان سىرتىندا قالىپ قويدى، مەن چاڭئانعا تاغزم نەتەمەن، مەن شار تاراپقا تاغزم نەتەمەن ...“ 4 - ايدىنڭ 16 - كۇنى جاڭاشار اۋدانىنداى «بان چاۋعا» جاتتە- مىپ جاتقان جەرەدە ورتالىق ۋان - ۋىي تەاتىرنىڭ تومەن داۋىستى ەر ۋنشىسى تىيان جاۋ تەاتىردىڭ 4 - بولىگى «تاغزىمىم- دى قايلى العايسىزدى» تەرەڭ سۇيىسپەند- شىلىكپەن شىرقادى، شالىك حانىمىنىڭ وىلدە- نا شىققان شېنجياڭ كوركەمۋەنەر تەاتىرخانا- سى وپەرا ۋبىرمەسىنىڭ ۋنشىسى گۇزالنۇور قۇربان قامىنىدا ۋنسىز تىڭداپ تۇر.

«بان چاۋدى» شاندىۋڭ ولكەسى دۇڭيىڭ قالاسىنىڭ شېنجياڭعا كۈمەكتەسۋ الدىڭغى شىپ قولبىلىشلىق شتابى مەن جا- ئاشار اۋداندىق پارىكوم ۇكتى ۋبولىمى بىرلەسىپ جوسپىارلاپ جاساعان، شېنجياڭدى مادەنىيەتپەن نارلەندىرۋ نىچە- نىرياسىن اقتارۋدى تىگىملىقتى، ۋنىمەدى لىگەرلەنەتۇ ۋۇشىن تۇلعالانغان ادەبىيەت- كوركەمۋەنەر جاۋھارى، اۋتونومىيالى رايون- نىڭ 2022 - جىلغى ادەبىيەت - كوركەمۋەنەر- دى دەمەۋ، شايىبتاندىرۋ قارجى نىسانىنا تاڭدالغان.

بان چاۋ شىعىس حان ياتشالىعى تۇ- سىنداى ايگىلى اسكەري سىتەر مامانى، دىپلومات، ورتالىق بىلىكتىڭ جىبەرۋمەن باتىس ۋغىردە 30 جىلداى تۇرعان. سايباسى جانە اسكەرىيگە بىردەي جەتەك ول باتىس ۋغىردەگى ۋارقايىسى قالا بەكتىكتەرىنىڭ بىى- لمىقتان جاعدايىن ورنىقتىرۇعا كۈمەكتەسىپ، جۇرتشىلىقتى باستاپ ەگىن سالىپ، تىڭ اشىپ، سان كاسپىتى كوركەيتىپ، شىعىس حان ياتشالىعى ورتالىق بىلىگىنىڭ باتىس ۋغىگردى ۋنىمەدى باسقارۋىن قالىپنا كەلتىردى.

بان چاۋ باتىس ۋغىمىر باسقاقتىغىنىڭ باسقاىي بولغان، كەپىن شالعايدى تىنىشتاند- ىدرعان بەك اتاعى بەرىلگەن. تاڭ داۋىرىندە- گى اقىن شۇيى حۇن «قۇفاڭدادى چىۋچاشىعرا ارناۋ» دەگەن ولەڭمىندە: «پىڭتالپادىعاى اماندىق الاۋىنسا قىاراپ، بان چاۋدىڭ شالعايدى تىنىشتاندىرعان ەڭ- بەگىن مالىمەدەۋ“، - دەپ القايدى.

بۇل ۋان - ۋىي تەاتىرنىڭ اڭگىمەسى بان چاۋدىڭ لويانغان جولغا شىغىسى، 36 تاڭداۋلى اتتى جاساقتى باستاپ شالىكتى قىندىقتان قۇتقارعانىنان باستاپ ايتىلادى، ونىڭ باتىس ۋغىردەگى قالا بەكتىكتەرىن تىنىشتاندىرىپ، شالىكتى قورعاعاندىقىنان باستاپ، قارتايىپ تۇعان اۋىلىنا ورالعانىنا دەپىنگى كەرەمەت كەشىرمەلەرى تاڭداپ ەنئادى.

”ۋان - ۋىي تەاتىرى بولغانىمەن اڭگە- مەنىڭ وقىعا جەلىسى جاندى، ۋبىز شالىكتى قىندىقتان قۇتقارۋ، سۇ يىگىلىگىن دامىتۇ، بازاردى گۇلدەندىرۋ، شالىكتە قالىپ، ايتىل لىپى، بالا ۋسۇيۋى سياقتى اڭگىمە تۇ- پىندەرىن تاڭداپ لىپى، سەنەريا جازدىق“، - دەدى «بىنان چاۋدىڭ» سەنارىپىسى چيان شياۋتيان.

شىعارمادا بان چاۋدىڭ قاھارماندىق

جىگەرى مەن وزگەشە ەگبەگى كورسەتىلۇ- مەن بىرگە كەيىپكەرلەردىڭ سۇيىسپەنشىلىمە- گى، شىبەلەنستى وقىبالار سىياقتى شىندىقتا جاناسپەدى سۇرەتتەۋلەر ايگىلەنگەن. ”ۋبىز بان چاۋدىڭ مەنىز - قۇلقىن، كوزقاراسىن، نىكىكى جان دۇنيەسىن اڭگىمەلەپ، تارىخ شىند- دەمىغا قۇرەمەت ەتۇ نەگىزىندە كوركەمۋەنەر- لىك تاسلىمەن نىشكەرلەي اشتىق جانە ايگە- لىدەك“، - دەيدى چيان شياۋتيان.

چيان شياۋتيان بىلاي دەپ قارايدى: بان چاۋدا زور اقىل - پاراسات بار، دىپىلو- ماتىپاعا شەبەر، ايتقىزياي ۋبىلىپ، قالاۋىن تابا الادى. جازبا دەرەكتەرگە قاراعاندا، بان چاۋدىڭ اكەسى بان بىياۋ مەن اعامسى بان گۇ تۇگەل تارىخىشى بولغان، ول كىشە- كەنتايىنان تاماشا تارىببە العان، قىرۋار كىتاپ وقىعان، كوركەن - بىلگەنى كوپ، ونىڭ سايباسى جانە اسكەري قابىلەتى دە قۇاتتى ۋبىلىم قورنىان باستاۋ العان.

”ۋبىز بان چاۋدىڭ بوپىنىدا كوپ دەڭگەيلى «سۇيىسپەنشىلىكتى‘ كورنەكتە- لمەندىردىك، تۇعان جەرەنە سۇيىسپەنشىلىمە- گى، شالىككە سۇيىسپەنشىلىگى، بالا - شاعا-

سىنا سۇيىسپەنشىلىگى بار. ۋس جۇزىندە مۇنىڭ شىندە ونىڭ كوپتەگەن قايشلىقتى، شىبەلەنستى ساتىتەرى بار، ماسەلەن، اۋسۇ بۇيرىغىنا بوپسۇنۇپ اۋىلغا قايتما، ەلدە شالىك بۇقاراسىن باقتىقا كەنەلتۇ ۋۇشىن

قالىپ قويما، ماسەلەن قارتايغان شاعىندا پاتشالىققا قايتىپ، نەگىن تاۋ ۋۇشىن ۋوتىنىش جازعاندا كۇردەلى جان دۇنيە ارپىالسىن باستان كەشىرگەن“، - دەدى چيان شياۋتيان، ول وسى تارتىستار كەيىپكەردىڭ ساخانددا اناعۇرلم شىنايى، جان - جاقىتلى بولۇنغا مۇمكىندىك بەردى دەيدى.

📍 **مۇزىكا ارقىلى بىرگەلى حان پاتشالىغىنىڭ ايبىسىن ايگىلەدى**

كۇمىس قۇمىرا كەنەت شاعىلىپ، سۋى جان - جاققا شاشىراعانداى، تەمىر ساۋىت قۇرسانغان اتتى جاساقتار قارۇ - جاراعىنىڭ داۋىسى ەستىلدى. اسقاق ايبىند- دى مۇزىكىانىڭ ورنىنداۋى مەسەن ۋان شىرقاۋ بولىگى «بان چاۋ» وقىعا جەلىسە- نىڭ دامۇىن لىگەرلەتىپ، ادام مەن ادام، ادام مەن وقىعا ارانسىنداى شىبەلەنستى كورنەكتەلەندىرەتقن ماڭغىزدى بۇىن. ”حان ەداۋىرىنىڭ مۇزىكا سىتېلى مەن كەڭ تىنىستى اسپاپتاۋ ۋاسىلى «بان چاۋدىڭ» تۇتاس تۇلعالىق مۇزىكا جاسامپازدىغىنىڭ نەگىزكى جەلىسى جانە نەگىزى بولىپ تابىلادى“، - دەيدى «بان چاۋدىڭ» كومپوزىتورى، جۇڭگو مۇزىكا شۇەيۋانىنىڭ پىروفەسسورى يۇي يۇڭيى. ول تارىخىي تاقەد- رىپتەعى تەاتىرلاردىڭ مۇزىكاسىن جازاۋعا شەبەرى، ۋاكسىلدىك شىعارمالارنى سىياقتلار بار.

”جۇڭگودا نوتانىڭ بولۋى جازبا دە- رەكتەر بوپىنشا نەگىزىنەن سۋيى، تاڭ كەزى، گۇڭجى نوتاسى مەن جياىزى نوتا- سى، وسىعان دەپىن بۇرىنغى پاتشالىقتار زا- مىنداىغا مۇزىكىالار كوپىنەسە اۋىزىشا تارا- لىىپ ساتقالىپ قالعان، سوندىقتان

«بان چاۋدى» جازعاندا نەگىزىنەن تارىخ كىتاپتارىنداى حان داۋىرىندەگى ۋان ايشىپ، مۇزىكا ورنىنداۋ ۋتاسىلى جونىندەگى جازباىلار مەن حان داۋىرىندەگى مۇزىكا اسپاپتارىن زەرتتەۋ جەتسىكتەنرەن پايدا- لاندىق“، - دەيدى يۇي يۇڭيى.

حان داۋىرىندە، خالىق ارانسىنداى مۇزىكىالار ورداعا كىرىپ، ورداداعى مۇزىكىالار خالىق ارانسنا تارالعان، ”جاڭا، جاعمەدى اۋەندەر“ — سول كەزدەگى نە- گىزگى اعىمەددىق سىتېل، سالت پەن مۇزىكانىڭ توعسۇىن داربىتەپ، سالت ار- قىلى ۋوزىن باۋلىپ، مۇزىكا ارقىلى ادامدار- دى اسىرلەندىرەدى، مەغمى ايبىنى، قارايا- يمىم كوركەمدىگى بار، بىرگەلى حان پاتشالە- مىنىڭ ايبىسىن ايگىلەيدى.

”ۋبىز تۇكتىكى - ىشەكتى اسپاپتار باس رول العان سىمفونىا بارىسىنا گۇچىن، جىڭ، پىپا، شياۋ، شۇن، داگو، بىيان جۇڭ سياقتى كلانسىيىكالىق اسپاپتاردى قوستىق. مۇزىكاسىن جازۋ بارىسىندا حان ەداۋىرد- نىڭ باتىس ۋغىمىر ايتپاقتارىنداى خالىقتىق مۇزىكا فاككورلارىن دا ارالاستىرىپ، اۋەند- نىڭ ويىناقلىقى مەن نىرعاقتىڭ جىناقلىغىن دا ايگە- لىدەك“. يۇي يۇڭيى بىلاي دەدى: مۇنداى

ورنالاستىرۇ بان چاۋدىڭ شالىك بۇقاراسى- مەن توعسىپ كەتكەن اڭگىمەسىنىڭ وقىعا جەلىسى ۋۇشىن قوئۇ راي ازىرلەدى.

جوعارى سايبالى مۇزىكالىق جاسامپاز- دىق، تىيان حاۋ مەن گۇزالنۇور سىياقتى انىشە- لىمىردىڭ لىرىكالى شىرقاۋىنا، ايرىلماس ايتىشە- سىنا، جان تەبىرەنتەر حورعا تاماشا كەڭسى- تىك ازىرلەدى. ”تەاتىرداعى بان چاۋ چول - جوسىندى قايرىپ قويىپ شالىكتىك ايهال- دى الۋعا بولاما، بولماپما دەپ قاتتى باس قاتىرادى، اۋىلغا قايتۇدى اغساعاندا شالىك بۇقاراسىنىڭ جىعبىلا جابىسقاىن كورىپ ەكى ۇدايى بولادى. مۇنداى شىكىكى جان دۇنيە تەاتىرنىڭ مۇزىكاسى مەن ۋان ۋسوز- زى شىنايى سۇيىسپەنشىلىككە بايى جايى ادامدى ايگىلەيدى“. تىيان حاۋ بىلاي دەيدى: بان چا